תמלול מצבי יסוד במלחמה ובלחימה

שקף מס' 1 - הערכות ללחימה

המושג לחימה רב-ממדית אינו יכול להיות מהפה ולחוץ, הוא מחייב למידה והתכוננות, שבסופם יביאו לתורת לחימה ולהערכות המאפשרת לחימה רב-ממדית ומנצלת את יתרונותיה.

כל מלחמה מונעת ומובלת על-ידי מטרות מדיניות, שנקבעות על-ידי הקברניטים, כאשר הצבא מתרגם את המטרות המדיניות למטרות לחימה – הוא חייב להציב בראש הערכת המצב שלו שהוא משרת מטרות מדיניות, לחימה אינה למטרת הוכחה למי יש יותר גדול – אלא אם הוגדרה כך מטרתה המדינית. זה לא חדש – קלאוזביץ כתב כי מלחמה היא מדיניות באמצעים אחרים, אלא שבעידן התעשייתי המלחמה ננקטה כאשר כשלו המאמצים להשיג מטרות מדיניות מסוימות בדרכים שאינן מלחמה.

אבל, בעידן המידע, המלחמה שאינה קטלנית, מלחמת המידע הרחיבה את שולי המלחמה גם בתחום המטרות, וגם בתחום הזמן והמרחב – היא נערכת הלכה למעשה 24/7/365.

הדיון בחוק הבינלאומי על מידת הקטלניות וההרס, כמדד להגדרת מלחמה, אבל אלו ביטויים טכניים, כמותיים, אבל מלחמה היא אירוע תרבותי – חברתי שנועד לכפות רצון, להשפיע, או להשיג שליטה.

שקף מס' 2 – ההיגיון המשתמע

לחימה מיועדת למטרת על – זו שנקבעה על-ידי הקברניטים, מאחר ולחימה היא במהותה מעשה קטלני והרסני – לכל מי שמשתתף בה או אפילו מצוי בסביבתה, תכנון הלחימה ובניין הכוח צריכים להביא להשגת היעדים במחיר הנמוך ביותר האפשרי, ולכן שני גורמים משפיעים, המרחב בו אנחנו והאויב פועלים, והזמן – שככל שנפעל טוב ונכון יותר – משכו יתקצר והמחיר שנשלם באבדות ובהרס יפחת.

תכנון נבון מתחיל ביעדי ההכרעה, אין הגיון בזחילה קטלנית ממרחב כוחותינו אל היעדים, צריך למצוא את הדרכים המוליכות ישירות לשם. והדרכים נחבאות בשטח הפיזי והווירטואלי, בעידן המידע, אפשר להגיע אל היעדים – או קרוב אליהם תוך שימוש משולב של יכולות מהאוויר, מהים, ביבשה והמרחב המידע – כמו בבישול – קצת מפה וקצת משם ויוצא תבשיל אחר. אבל זה מחייב שישה שף יחיד האחראי על המטבח. אחדות המשימה ואחדות הפיקוד.

לדוגמה – אם יעדי ההכרעה הם מקבלי ההחלטות ברמת מדינת האויב – השגת עליונות על יכולתם להפעיל את כוחותיהם ביעילות להתקפה ולהגנה תקצר את הדרך להשגת היעדים ותחסוך בצורך להלחם בכל חייל, משגר ויחידה הפרוסים בשטח וזאת ניתן להשיג באש מהאוויר, מהים ומהיבשה, בסייבר החודר למערכות, בל"א החוסם מערכות ובכוח לוחם המשתלט על מרכזי עוצמה חיוניים ומאיים על מערכות תשתיות פיקודית ותפעולית.

משם צריך להתחיל התכנון.

שקף מס' 3 – מעבר בין מצבים

כדי להגיע ליכולת כזו צבא צריך להיות מקצועי, מתמחה, כשיר ומוכן. מאחר וכבר הזכרנו כי שולי המלחמה הורחבו צריך גם לציין כי עוצמת המלחמה ויעדיה אינם זהים במצבים מדיניים שונים, אבל הצבא הוא יחיד, והוא צריך להשיג את היעדים בכל מצב, והמעבר ממצב למצב אינו תמיד ברור ומוסדר, זו התפתחות – אנחנו מבחינים בארבעה מצבים אתם הצבא צריך להתמודד וכלפיהם הוא צריך להיות מוכן תמיד –שגרה – שהיא הבסיס להכנת הכוח ולשמירה על מוכנות תורתית ותפעולית ובה מתנהלת לוחמת מידע לא-קטלנית – בשגרה הצבא מצוי ופועל בגבולותיה של המדינה כמאמץ מתמשך, מערכה בין המלחמות – בה בצד השגרה מתנהלת לחימה קטלנית בעצימות נמוכה – טרור, גרילה ודומיהם, זו לחימה עם מעלות ומורדות בעוצמתה ומטרתה בדרך כלל היא להחזיר מצב לקדמותו, – לחימה עם כוחות מתמחים בתוך שטחי המדינה ומבצעים מיוחדים בשטחי האויב, מלחמה קטלנית – ריכוז עוצמות ללחימה באויב במטרה להכריעו – בהתאם למטרות המדינות שנקבעו כהכרעה – זה מאמץ מרוכז של כל העוצמות – התפרצות הר געש, תחום בזמן למינימום המספיק והוא מיועד להביא להישג ברור, והלחימה שלאחר המלחמה – היא לחימה שאינה קטלנית

בדרך כלל – היא שונה מהלחימה שאינה קטלנית במצב השגרה בכך שהיא מתמקדת בניצול הצלחה או בצמצום נזקים, וייצוב המצב החדש לאחר מיצוי השגי המלחמה.

<u>שקף מס' 4 – לחימה זרועית מול לחימה משולבת</u>

כדי לפעול כך בהצלחה צריך להפעיל את כל היכולות במשולב – השילוב המתמיד בין אש, תמרון, מידע ומיגון מתקיים כצורך חיוני בכל מצב, המינון משתנה, אבל הצורך רצוף, ותורת ההפעלה והלחימה זהה ורצופה, היא צריכה לפעול בכל מצבי הלחימה, הגישה – יהיה בסדר, תקראו לנו ונבוא הוכחה ככישלון יקר בכל מלחמותינו. צבא לעתים מתנהל לפי אמוציות, שוביניזם ואגו מקצועי או חיילי-זרועי, וזו איוולת. היכולות הטכנולוגיות אינן מבחינות בצבע הכומתה או באמצעי המפעיל, טיל, תותח, משדר או משגר הוא אדיש אם הוא מותקן בטנק, בנגמ"ש, בתומ"ת, ברכב, במטוס או בספינה, כל אמצעי הלחימה נועדו להביא עוצמה אל היעד – והיעד הוא אחוד, אם נקטנו קודם בדוגמה מהמטבח – נמשיך, לא משנה מה צבע העגבנייה, אורך המלפפון או באם הפלפל ירוק, אדום או צהוב – המהות והעיקר הוא הסלט – ואותו מכין הטבח – אחדות המשימה והפיקוד.

הלחימה היא משימתית – לכל מרחב לחימה יש משימות משלו ולהשגתו מופעלים כל היכולות הנובעות מהאמצעים הקיימים, ואת פעולתם הממוקדת המתואמת צריך להכין מראש החל ממצב הלחימה – שגרה. הארגון הזרועי חיוני לבניין הכוח, ההפעלה המשימתית נובעת מהארגון אבל היא ממוקדת משימה, והיא נערכת תחת פיקוד מפקד יחיד – יהיה מקורו הארגוני אשר יהיה.

<u>שקף מס' 5 – ההערכות הארגונית</u>

בעתות השגרה – המשימה של צבא סובבת סביב התכוננות ומוכנות – בניין הכוח פיתוח תורת הלחימה והכשרת והכנת הכוחות ללחימה – ברמה הבסיסית של כשירויות וברמה המתקדמת של הפעלה. לכך צריך את הארגון המתמחה – המקצועי – של המטה הכללי ושל החיילות וזרועות ברמת הכוחות, אבל צריך מעטפת אחודה – תורתית של תורת הלחימה. בצה"ל כיום המעטפת הזו חופפת את הארגון הזרועי, וזה מנציח את מגבלות השילוב, תורת הלחימה נקבעת בשטח, על בסיס ניסיון, וניסיון הוא טוב אבל מוגבל לתנאי סביבה ומציאות מסוימים, ניסיון הוא יישום ולא פיתוח – ובמעבר בין עידנים כאשר דרכים חדשות נפרצות, ויכולות חדשות מופיעות עם משמעויות שטרם נוסו – ניסיון הוא טוב וחשוב אבל אינו בשום אופן מספיק.

במצבי לחימה קטלנית הארגון הבירוקרטי המסודר של מצבי השגרה צריך לעבור למתכונת משימתית – מרחבי לחימה - לחימה רב-ממדית בה בכל מרחב לחימה פועלים כל הכוחות הרלוונטיים תחת אותו מפקד ובמסגרת אותה משימה, והמעבר בין מצב השגרה למצבי הלחימה צריך להיות יעיל, מהיר ומתורגל מראש, אותן המשימות, אותן המפות, אותם התהליכים ואותה השפה. המפקדות המשימתיות מתורגלות ופעילות לפעולה משולבת, למידה תוך כדי לחימה נעשית תמיד אבל אסור שהיא תהייה המתכונת הבסיסית להפעלה – גישת - תבואו נסתדר – אינה מתכון להצלחה.

<u>שקף מנס' 6 – מעט תובנות</u>

בהנחה שתפיסת הלחימה המשולבת שרירה – צריך לבחון את מידת סוגי השילוב ומידתם מול כל יעדי משימה – אף אחד מהם לבדו אינו יכול להשיג את המטרה המלאה – ובכל משימה נדרשת מידת שילוב שונה על בסיס היכולות. צריך להבחין בין יכולות בסיסיות – חד-ערכיות כמו יכולות של מטוס, של טנק, של לוחם חי"ר או תותח ארטילריה, אבל היכולות של כל אחד מהם כחלק מצוות קרב שונות מהיכולת הבסיסית, תרומתם להשגת המשימה מצויה ביכולתם התרומתית למשימת צוות הקרב לא רק ביכולותיהם הבסיסיות המקוריות.

נציץ בחלק מהן לפי סוג המשימה:

משימת השבתת פעילות – או הסרת האיום במונחי צה"ל כיום – ניתן להפעיל אש מדויקת ממקורות שונים אוויר, יבשה, ים וניתן להפעיל לוחמת סייבר ול"א לסוגיהן.

משימת לחימה קטלנית – האש העוצמתית והתמרון לעליונות ושליטה תופסים את מרכז הכובד בהפעלה

משימת השפעה על מערכות פיקוד ושליטה – מערכת קטלניות ממוקדת ולוחמת מידע – סייבר ול"א מסיבית

משימת השגת עליונות – מערבת אש ותמרון ממוקדים ומוגבלים בעוצמה ובמרחב בעוד משימת השגת שליטה מחייבת עליונות רצופה ומתמשכת במרחב ומערבת היקף כוחות רב יותר.

בניין כוח למשימה צריך לכלול מראש את המתכון המתאים להשגת התוצאה הנדרשת, וויסות העוצמות מכל מרכיב מבוסס על התוצאה הנדרשת - הן הסוג הכוח המופעל והן בתפקידו במשימה – ולא משנה באם מפקד המשימה מקורו בזרוע כזו או אחרת

<u>שקף מס' 7 – משמעויות לתכנון</u>

נראה בהכללה מה תרומתו של כל מרחב לחימה למטרת מלחמה – ולצורך כך ניסחנו ארבע

מטרות מלחמה אפשריות: הסרת איום, השגת עליונות במרחב או מול מערכת, השגת שליטה מתמשכת במרחב לחימה, הכרעה – כפיית רצון על קברניטים המביאה להפסקת לחימה.

תרומת הלחימה מהאוויר להסרת איום מותאמת לסוג המטרות – במטרות שניתן לפגוע בהם באש – תרומת חיל האוויר רבה עד מרכזית אך היא מוגבלת במשך ההשפעה, מול מטרות חסינות אש תרומת חיל האויר פחותה מאד. תרומת היבשה למטרות כאלה מותנית בגיאוגרפיה ובטופוגרפיה שני אלה מכתיבים את עוצמת הכוח הנדרש ורציפות פעולתו.

בלחימה להשגת עליונות – חיל האוויר יעיל וטוב להשגת עליונות במרחב האווירי, תרומתו להשגת עליונות ביבשה ובים היא ברמת שילוב וסיוע. במרחב היבשה השגת עליונות תחומה למרחבי הלחימה ומותאמת לסוג העליונות הנדרשת – באש, בתמרון, בפעילות

בלחימה להשגת שליטה – חיל האוויר מוגבל ברציפות הפעולה, בתנאי מזג אוויר ומכאן יכולתו לשלוט במרחב מוגבלת, במרחב היבשה השליטה משמעותה נוכחות רצופה, כנגד איומים ובמשקלות רציפות לחימה גבוהות

בלחימה להשגת הכרעה נדרשת עוצמה מכרעת מול מוקדי העוצמה של האויב, הן האוויר והן היבשה – יחדיו – נדרשים למיטב יכולותיהם במאמץ מרוכז סינרגטי

הלחימה בים ומהים היא ייחודית למרחב לחימה, לוחמת המידע היא בעיקרה לחימה אוטונומית במרחבה – היא אינה יכולה להשיג שליטה אבל היא משתלבת מעל ובתוך הלחימה במרחבי הלחימה הזרועיים.

<u>שקף מס' 8 – משמעויות לבניין הכוח</u>

מכאן משתמע כי כדי להיות מוכן ללחימה משולבת צריך להתאים את בנין הכוח מראש, בניין הכוח על בסיס זרוע ויכולותיה בפני עצמה מחטיא את המטרה הזו, זרוע היבשה למשל – אם הייתה מתמקדת בהכרעה במקום בהסרת האיום – הייתה משקיעה קצת פחות בצוותי קרב למרחב המגע ובונה כוח ממוכן ומשוריין במשקלי הטסה, הצנחה והשטה ללחימה משמעותי בעומק בזמן בצוותי הלחימה של החי"ר מנקים משגרים במרחב הקדמי, ואז

חיל האוויר היה מציב כיעד בבניין הכוח לשפר בסדר גודל את יכולות הניוד של כוחות יבשה לעומק מערכי האויב ולאפשר ליבשה להלחם מהעומק אל העומק, תרומתו ללחימה במרחב היבשה היה משמעותי, אבל הוא מתמקד בשיפור יכולותיו שלו לפי סדר עדיפויות שחיל האוויר קובע.

אם חיל הים היה מסתכל מזרחה – במשימותיו והיה משלב יכולות אש מהים והשטת כוחות, ובניית מערכים לוגיסטיים לטובת כוחות היבשה בים מול היעדים – הייתה תרומתו להכרעה ביבשה רבה מאד – אבל הוא עסוק בצוללות.

אם הייתה מתפתחת לוחמת מידע כחלק מהלחימה לא קטלנית – להשפעה על מקבלי החלטות ועל דעת קהל, על שילוב ל"א וסייבר בטקטיקה ובלחימה מערכתית היה נוסף מכפיל כוח ללחימה הקטלנית אבל – הסייבר נבנה כמיני זרוע בצה"ל ומאבקי אגו בין חילות וזרועות

אם צה"ל יבנה כמאמץ אחוד להכרעה משולב בהצטיידות ובתורת הלחימה במקום תשבץ של חילות וזרועות מתקופות קודמות – יהיה לנו צבא אחר מותאם למלחמות עידן המידע ולכל צורך קיומי וביטחוני של מדינת ישראל לעשרות שנים קדימה.

<u>שקף מס' 9 – תכנון בתהליך מתהפך – הערכת מצב</u>

ובהנחה שזה אכן קורה – תהליכי החשיבה והתכנון המותאמים לעידן לחימה משולבת צריכים להתחיל מיעדי הסיום – בתהליך חשיבה מתבזרת – והחשיבה מתבססת על העקרונות של הלחימה שאינה ליניארית, הצבת יעדים – שהם קבועים מראש אבל יש מגוון דרכים להגיע אליהם – אבל היעדים נותרים קבועים ויציבים אלא אם השגי הלחימה משנים מצב באופן יסודי.

זה מתחיל ביעד השלמת המשימה – תהא הגדרתה אשר תהיה – המזער היא השגת עליונות המיטב הוא השגת שליטה - - מהי העוצמה הנדרשת, מאיזה סוג ומה ההשפעה המושגת כדי להבטיח את השלמת המשימה

מכאן יורדים מספר מדרגות ליעד ביניים – מה הם התנאים ההכרחיים כדי להשיג את העוצמה וההשפעה בידע במקום ובזמן הנדרש

ומכאן יורדים עוד מספר מדרגות – לנקודת ההתחלה- איזה כוחות שצריך, מה יכולותיהם, באיזה היקף, באיזה לוח זמנים, מה מידת המוכנות שלהם – זו כבר מניפה רחבה

בתהליך חשיבה לאחור – לא-ליניארי צריך לזכור כי אין מצבי סיום בפועל, על מצב הוא מצב התחלה לשלב חדש ולכך צריך לכוון את הגדרת היעדים – הם אינם משימה בפני עצמה – גם לא יעד סיום הלחימה – יש לחימה לאחר הלחימה הקטלנית

ההגדרת הנדרשות אינן פרטניות – הן הגדרות מצב פתיחה יותר מאשר הגדרות מצב סיום

<u>שקף מס' 10 – תכנון בתהליך מתהפך - תכנית</u>

וכשהגענו לנקודות ההתחלה צריך לתכנן את הלחימה שלב אחר שלב אל יעדי הביניים ואל המשימה השלמה.

כל יעד ביניים מוביל אל היעד הבא, צריך לבנות את צוותי הקרב כל שבסיום השלב הם יהיו הבסיס לשלב הבא, והלחימה עשויה להתפתח להרבה כיוונים , דבר לא פועל כמתוכנן – הדבר היחידי הקבוע היא המשימה אותה צריך להשלים, הכוח צריך לכלול מראש את בעוצמות הנדרשות, המודיעין, הניידות האש, התמרון ורציפות הלחימה, מערכות הפיקוד והשליטה צריכות לאפשר למפקד לפתח ולנהל את לחימתו כראות עיניו – פיקוד מוכוון משימה – שמימושו מותנה בשלושה נושאים – יכולות המפקד, דבקות במשימה, ציוות עוצמות – הדרך פתלתלה, אבל אם מתקיימים שלושת אלה – המשימה תושג.

אחר כך נכנסים לתוכנית כמשפיעים על דרך הפעולה השיקולים הנובעים מכוונת המפקד הממונה והגדרת המטרה – משך הלחימה, סדרי עדיפויות וקדימויות בהפעלת הכוח, שיקולי שילוב וסיוע מרחבי ללחימה רב-מרחבית, השפעת מוכנות וכשירות הכוח על התוכנית ושאר שיקולים.

ולפני העפלת תכנית כלשהיא – צריך לזכור – קרב משולב הוא קרב מורכב ומסובך, עקרון הפשטות בלחימה הוא עקרון יסוד – כל תכנית, לאחר עריכתה צריכה להבחן מנקודת הראות של פשטות, האם כל מרכיביה מבינים את התכנית, ויוכלו לספוג שינויים בניהול הקרב ולהתאים את תפקודם למצבים משתנים מבלי לאבד את הצפון – השלמת המשימה.

קשה להשיג פשטות תוך כדי לחימה, אבל הכנה מוקדמת, שילוב מוכן מראש, התכוננות בשגרה, תורת לחימה אחידה, שפה אחידה והיכרות מוקדמת – עושים את המעשה המורכב למעשה נשלט – פשוט יותר.